

LÜGANUSE VALDA KAVANDATAVA VIRU KEEMIA GRUPP AS BIOTOODETE TOOTMISKOMPLEKSI KOHALIKU OMAVALITSUSE ERIPLANEERINGU AVALIKU VÄLJAPANEKU TULEMUSI TUTVUSTAV AVALIKU ARUTELU

Aeg: 10.12.2024 kl 15.00-16.30

Koht: Kiviõli Kunstide Kool ja veebis Youtube lingil (arutelu kestel suurim vaatajate arv: 25 vaatajat)

Osalejad: eraldi osalejate lehel

Päevakord:

1. Anu Horn (Vallavalitsuse arengu- ja planeerimisteenistuse juht) sissejuhatus
2. Lauri Raid (VKG Fiber OÜ (VKG AS tütarettevõte), planeeringu koostamisest huvitatud isik) projekti ja detailse lahenduse üldine tutvustus, sh näitlik ruumiline paigutus.
3. Juhan Ruut (Hendrikson & Ko OÜ keskkonnamõju strateegilise hindamise juhtekspert) ülevaade avalikustamise tulemustest ja seonduvatest eelnevatest menetlusosaliste ettepanekutest.
4. Küsimused-vastused, arutelu – esitatud detailne protokoll

4. Küsimused-vastused, arutelu:

Mart Thalfeldt (Eesti Loodushoiu Keskus) selgitab veelkord kirjalikult saadetud ettepanekute mõtet: meie mure on see, et planeeritud tegevust võrreldakse olemasoleva olukorraga, aga kui võtta olemasolev olukord ja kui teha ei tehtaks, siis vett Purtse jõest välja ei võetaks ehk eeldused, et jões saavutatakse hea ökoloogiline seisund, oleks võibolla teostatav, kuna palju tegevusi juba teostatud, et jõe seisukord paraneks. Suur osa veemajanduskavaga seatud eesmärkidest on juba täidetud. Aga nüüd vee välja viimisega tekitatakse uus survetegur jõe ja head ökoloogilist seisundit ei saavutata ja on vastuolu riiklike eesmärkidega- seda peaks tõsiselt hindama. Oleme näinud uuringuid, kus võrreldes kaevandamisega pole Purtse jõe veehulgad suurenenud: sama vesi, mis sajab alla, jõuab läbi kaevanduste Purtse jõkke. Kui tulevikus antakse kompleksluba, on seda raske saada, sest on tingimus: „Ühtegi muud eesmärki ei tohiks halvendada“.

Juhan Ruut: selle valdkonna eest vastutajad, Keskkonnaamet ja Kliimaministerium on KSH-s esitatud lähenemise ja järeltule, et võrreldes olemasoleva olukorraga olulist muutust ei teki, sobivaks tunnistanud. Samas on Keskkonnaamet kirjalikus seisukohas rõhutanud järgnevat lubade andmise etappi, kus muuhulgas veendutakse tehase tehnoloogias ja reoveepuhastuses parima võimaliku tehnika rakendamises kui antakse lõplik hinnang sellest sõltuva raskmetallide segunenemiskiiruse määramise võimalikkusest Seoses Aidu karjääri vee reguleerimisega tuleb järgmistes arendusetappides koostada veekogu paisutamise projekt ja veeluba antakse, kui see on sobilik, st samuti veendutakse, nüüd juba täpsemate andmete alusel, et olulist keskkonnamõju ei esine.

Mis puudutab ökoloogilist seisundit. Oleme tutvunud ühe teise projekti raames tehtud uuringuga, kus on kirjeldatud oluliselt suuremas mahus jahutusvee võttu Aidu karjäärist ja selle võimalikust mõjust Purtse jõe. Selles on välja toodud, et halva ökoloogilise seisundi üheks põhjuseks on paisud. Jõe hea seisundi saavutamiseks on veemajanduskavas loetletud meetmed, millest ülevaade on antud ka KSH aruande olemasoleva olukorra ülevaates. BTT tehas on nende meetmete valguses neutraalne, st ei halvenda ega parenda olukorda.

Üks teema on vee kogus, mis olemasolevas olukorras on dünaamiline. Eelnimetatud uuringus on viidatud Purtse jõe ökoloogilisele miinimumvooluhulgale $0,56\text{m}^3/\text{s}$. Enne kaevandusvete juhtima hakkamist Purtse jõkke esines see mõõtmiste algusest 1923. aastal kokku paarituhandel päeval, pärast kaevandusvete väljapumpamise alustamist ainult ühel mõnepäevasel perioodil. Veevõtulahenduse väljatöötamise lähteülesandes arvestati vajadusega tagada Sillaoru HEJ juures vooluhulk $0,6\text{m}^3/\text{s}$. Enamasti on vett siiski rohkem, probleem seisneb selles, et kuidas tagada vee vähenemise vältimine minimaalsete vooluhulkade korral, eeldatavalt Aidu taseme reguleerimine siin aitab.

Üks näitajatest on ka vee kvaliteet, sh sulfaatiderikas kaevandusvesi, samuti Aidu karjääri vees nikli sisaldus üle normi. Kui Aidu veehulka ühtlustada ja võib olla teatud perioodil väljavool isegi katkestada, kas see aitaks kaasa Purts jõe seisundi paranemisele? Mitme aasta perspektiivis teie viidatud hea ökoloogiline seisund saavutatakse?, esialgse eesmärgi 2027. a osas on välja öeldud, et seda on vaja pikendada. Tehase puhul räägime praegu 20 aasta äriplaanist. Kui tehas alustab tegevust 2028, on veevõtt võimalik lõpetada 2048. aastal. See on lühem periood kui kaevandustegevuste prognoositud mõju. Kõigest sellest lähtuvalt on järeldatud, et olulist muudatust võrreldes olemasoleva olukorraga ei toimu.

Mart Thalfeldt: meile tundub, et vooluhulkade hindamise osa on puudu. Projekti käigus lahenduse leidmine: tahetakse tagada ökoloogiline miinimumvooluhulk, kuid kui kestavad pikalt veevaesed ajad ja selle ajal on vajalik tehasele vee tagamine ja jõkke jääb miinimumvooluhulk, siis see hakkab sõltuma tehase suvast, mida hiljem ei saa kontrollida. Põuad suurenevad, probleem süveneb. Peaasi, et modelleeritaks olud, palju vett võetakse ja kuidas see mõjutab Purtse jõge. Need erapooletud uuringud peaks olema, et otsustajad saaks teha otsuse.

Juhan Ruut: Aidu karjääri paisutuse projekteerimise teema on KSH-s välja toodud. Eesti Geoloogiateenistus teeb mõõtmisi edasi, et edaspidi rohkem andmeid oleks. Loataotluse koosseisus peab olema hüdrotehnilise rajatise projekt, samuti hinnangud võimaliku mõju kohta. Selleks ei ole vaja teha eraldi KMHd, näiteks ülikoolid saavad teha uuringu ilma ametliku mõju hindamiseta. Eesti Geoloogiateenistus on ka erapooletu.

Mart Thalfeldt: võibolla on merest vee võtmine teostatav variant?

Juhan Ruut: Jah, mereveevõtu võimalust ei ole perspektiivsena kõrvale heidetud ja see on üks võimalikest meetmetest, kui peaks selguma, et Aidu karjääril põhinev lahendus ei anna nt erandlikes tingimustes piisavalt vett. Kohe alguses see lahendada - kui kavandame merest veevõtu, siis tekivad uued mõjud: torustike rajamise küsimus läbi kaitsealade, mis Keskkonnaametiga on töö koostamisel arutluse all olnud. Senistel andmetel peaks kaevandustest väljapumbatavast veest ja ka pärast kaevanduste sulgemist neist väljavoolavast veest jätkuma, kuid kliima dünaamikat täpselt ennustada pole võimalik.

Pakuks lahendusena, et paneme aruandesse selgemalt kirja hüdrotehnilise rajatise projekteerimise ja loastamise ning sealjuures mõjude hindamise. Loa andmise etapis on rohkem teavet väljavoolu kohta, teada rajatise parameetrid ja see võimaldab täpsemalt hinnata, kas esinevad loa väljaandmist välistavad asjaolud.

Laila Meister (veebis osaleja): kas on kaalutud ka puhastatud reovee kasutamist?

Juhan Ruut: ka Kliimaministeerium tegi sama ettepaneku. See lahendus on iseenesest võimalik, kuid tulevad ette tehnilised takistused, sest kavas on toota toiduga kokkupuutuva materjali kvaliteediga tooteid, paraku on toiduohutuse nõudeid silmas pidades tsükli sulgemine välistatud. Kliimaministeerium on selle teadmiseks võtnud, et nende selle ettepanekuga ei arvestatud, väljapaneku ajal seda küsimust ei korratud. KSH aruandes ja projekteerimisel on teemaks ka sademevee kogumine ja kasutamine, nt palkide niisutamiseks laos ja enne koorimist pesemisel, kuid see ei vähenda oluliselt võetava vee kogust.

Henri Kaselo (Kohtla-Järve linnapea): mõju inimesele, millised negatiivsed sotsiaalmajanduslikud mõjud on siis, kui tehast ei tule, kust Kohtla-Järve soojuse saab jm?

Juhan Ruut: sotsiaalmajanduslikke mõjusid hinnatakse KSHs keskkonna kaudu avalduda võiva mõju hindamise kaudu. Omapoolse hinnangu tehase mõjude kohta on andnud arendaja, mis on aruandes kavandatava tegevuse kirjelduse juures, vald on andnud laiema mõju hinnangu ja vastuvõtmise otsuses need aspektid välja toonud. Negatiivsed mõjud? Kõigepealt küsimus vallale - mis oleks alternatiiv põlevkivitööstusele-energeetikale?

Anu Horn: Teadaolevalt on maakonnas Õiglase Ülemineku Fond ja on ka ettevõtteid Lüganuse vallast, millised on saanud ÕÜF toetust uute ettevõtete rajamiseks, mis pakuksid alternatiivi. Aga me ei tea veel seda, millised on täpselt investeeringud kui palju on uusi täiendavaid töökohti nende ettevõtetes plaanitud. See on äriplaanides alles.

Juhan Ruut: See olekski üldiselt vastus planeeritud tegevuse mittetulemise osas. Sotsiaalmajanduslike mõjude hinnangutes antud plusse ei saa üks-üheselt keerata sama väärtusega miinuseks, küll aga jah, muudel teadaolevatel tegevutel sama mastaapi pole vastu panna.

Lauri Raid: tootmiskompleksis toodetav energiatoodang asendab tänast Eesti fossiilset energiat. Ida-Virumaa vajab töötökohti, mis asendavad etapiliselt tänast põlevkivitööstust. Lüganuse vallas on äsja pankrotistunud AS Repo Vabrikud ja väljakutsed on fossiilsel sektoril.

Irina Bojenko (VKG AS kommunikatsiooni- ja turundusjuht): Kas kellelgi on veel küsimusi?

Kuna küsimusi ei olnud, arutelu lõpetati.

Protokolli koostas: Merlin Kalle